

1 SKYRIUS

1720 m. spalio 10 d., rytas

„Amžino skausmo nebūna, – nuolat kartodavo sau vildamasi, kad viskas laikina. – Kaip nebūna ir nesibaigiančio džiaugsmo“, – pridurdavo. Galbūt tiek sykių pakartota ši frazė pamažu prarado prasmę ir dabar bylojo tik apie pastarųjų metų nusivylimą gyvenimu. Ji jautėsi kaip skudurinė lėlė išpešiotais siūlais, kuriai lemta kasdien lopyti savo dvasią. Nepaisant to, dėl iš reikalo ir neprisitaikėliško charakterio gimusio įtūžio jai pavyko atsitiesti, tapti stipresnei ir išsikapstyti. „Niekas negalės pasakyti, kad buvau bailė“, – dabar sau nuolat kartojo Klara.

Susigūžusi po visiškai kūną dengiančiu šieno sluoksniu, Klara sutelkė dėmesį į riedančius lietaus lašus. Taip jai pavyko nežiūrėti į opališką saulės šviesą, kuri skverbėsi pro šiaudų groteles. Pažvelgusi lauk staiga išvyzdavo bekraščius tolius abipus kelio, vedančio Kastamaro dvaro link. Tuomet turėdavo mėginti suvaldyti kvėpavimą, nes vien nuo minties, kad buvo už namų sienų, jis pagreitėdavo iki alpulio. Klara jau anksčiau buvo per tokius panikos priepuolius netekusi sąmonės ir baisiai nekenė šito savo silpnumo. Staiga pasijusdavo pažeidžiama, tarsi bet kurią akimirką ją galėtų užklupti visos pasaulio negandos, ir apimdavo silpnumas. Prisiminė, kad kaip tik dėl šios baimės išgirdusi iš ponios Monkados, kad Kastamare atsilaisvino vieta, jautėsi tarsi padalyta perpus. Storoji pagalbininkų ir slaugių vadovė priėjo prie Klaros ir papasakojo, kad

geras jos draugas, Kastamaro majordomas donas Melkiadas Elkisa, ieško virtuvės darbininkės.

„Galbūt čia tavo galimybė, Klara“, – pasakė jai.

Ta galimybė ją traukė, tačiau drauge Klarą kaustė baimė, nes reikėtų palikti ligoninę, kurioje dirbo ir gyveno. Vien įsivaizdavus, kaip eina Madrido gatvėmis ir kerta Didžiąją aikštę, kaip anksčiau darydavo drauge su tėvu, Klara imdavo dusti ir ją apleisdavo jėgos. Nepaisant to, nosine užsidengusi akis ji pamėgino pati nusigauti prie Alkasaro, bet apimta silpnumo ir panikos turėjo grįžti atgal vos iškėlusį koją iš ligoninės. Ponia Monkada pasigailėjo Klaros ir vietoje jos pati nuvyko pas poną Elksią ir papasakojo apie Klaros kulinarinę meistrystę. Regis, jiedu buvo seni draugai, susipažino dar jaunystėje kažkokioje provincijoje sueigoje, kai ponias Monkada tarnavo grafo hercogo Benaventės namuose, o jis – Kastamaro kunigaikščio. Ponia Monkados dėka ponas Elkisa sužinojo, kad Klaros meilė maisto ruošimui atėjo iš šeimos, nes jos motina, jautusi tokią pat aistrą kaip Klara, buvo pagrindinė kardinolo Džulijo Alberonio, buvusio karaliaus Pilypo V ministro, virėja. Deja, prelatas užsitraukė nemalonę ir grįžo į Genujos respubliką, drauge išsiveždamas ir Klaros motiną.

Taigi Klara, iki tol buvusi motinos dešiniąja ranka, buvo priversta apleisti tarnybą pas kardinolą, nes iškeliauti drauge su juo buvo leista tik vyriausiajai virėjai. Iš pradžių mergina manė, kad netrukus susiras darbą kokiame nors dvare, bet vos pamatę, kad rekomendacijas parašė jos pačios motina, virtuvės šefai imdavo nepatikliai į ją žiūrėti, be to, jie nepasitikėjo pernelyg išprususia mergina. Taigi, Klara atsikratė bet kokių lūkesčių ir norėjo bent jau patekti į virtuvę, o laukdama progos užsidirbo duonai rūpindamasi nelaimingaisiais Didžiojoje de la Viljos ligoninėje, dar žinomoje Mūsų ponios apreiškimo vardu.

Klarai buvo labai skaudu, kad jos tėvo, geros reputacijos gydytojo Armando Belmontės, pastangos išmokslinti ją ir seserį nuėjo perniek, bet negalėjo jo dėl to kaltinti. Jos tėvas pasielgė kaip tikras apšvietos žmogus, koku buvo iki pat tragiškos mirties 1710 metų gruodžio 14 dieną. „Tiek mokslų, ir visas perniek“, – apgailestavo Klara. Nuo pat mažumės guvernanti Fransiska Baroso rūpinosi geležine mergaičių disciplina, todėl juodvi su seserimi puikiai išmanė tokius skirtingus dalykus kaip siuvimas ir siuvinėjimas, etiketas, geografija ir istorija, lotynų ir graikų kalbos, matematika, retorika, gramatika ir moderniosios kalbos – anglų ir prancūzų. Be to, jos dar mokėsi skambinti pianinu, dainuoti ir šokti, o tos pamokos brangiai atsiėjo jų vargšams tėvams. O jei dar pridėtume Klaros nenumaldomą norą skaityti... Nepaisant to, po tėvo mirties visos tos pamokos joms niekuo nepadėjo, o socialinis nuopuolis buvo neišvengiamas. Tuo metu motiną ir dukterį siejusi aistra maisto ruošai, kuria tėvas nuolat skūsdavosi, priešingai, virto pagrindine šeimos atrama.

„Mieloji mano Kristina, juk mes ne veltui turime virėją, – bardavosi tėvas. – Tik pagalvok, ką pasakytų mūsų draugai, sužinoję, kad juodvi su dukterimi visą dieną sukatės tarp ugnies ir garų, nors tarnų namuose – daugiau nei reikia.“

Geraisiais savo gyvenimo metais Klara galėjo skaityti įvairias receptų knygas, netgi vertimus iš arabų ir sefardų kalbų, nepaisant to, kad dauguma jų Ispanijoje buvo uždraustos cenzūros. Ji godžiai prarijo virėjo Ruperto de Nolos „Troškinių, prašmatnių valgių ir sriubų knygą“, Migelio de Baezos „Keturias knygas apie konditeriją“, o drauge ir visus kitus receptus, patekusius į jos arba motinos rankas. Nuo mažens lydėdavo namų virėją poniją Kano į maisto turgų, kur išmoko atrinkti geriausius kopūstus, salotas, avinžirnius ir lęšius, taip

pat pomidorus, vaisius ir ryžius. Vaikystėje jai labai patikdavo iš užmerktų lęšių ir avinžirnių išrankioti suvytusius, kaip malonu būdavo gauti paragauti sriubos sultinio arba kartaus šokolado, kurio per ypatingas pažintis rūmuose gaudavo tėvas. Klara ilgėjosi tų akimirkų, kai drauge su motina kepdamo keksus, tortus, virdavo uogienes ir marmeladus. Atsiminė, kad juodvi įtikino tėvą pastatyti molinę malkomis kūrenamą krosnį, kad būtų galima ruošti įvairesnius patiekalus. Iš pradžių jis priešinosi, bet galiausiai sutiko, apsimesdamas, kad patenkina tarnų poreikius.

Iš ponios Monkados sužinojęs apie Klaros gebėjimus ponas Melkiadas priėmė merginą į darbą. Klarai Kastamaras buvo pirmasis laiptelis troškimų išsipildymo link, grįžimas į tikrą virtuvę. Darbas Kastamaro kunigaikščio – to, kuris tarnavo karaliui, penktajam iš visų Pilypų, ir pasižymėjo pilietiniame kare – namuose reiškė užtikrintą gyvenimą. Tiesa, jai buvo pranešta, kad tie namai kiek neįprasti – nepaisant to, kad juose gyveno daugiausia Ispanijos kilmingųjų, tarnų buvo tik trečdalis tiek, kiek būtų galima tikėtis tokio dydžio dvare. Regis, po žmonos mirties namų šeimininkas donas Diegas užsisklendė savyje ir tik paskutiniaisiais metais jį būdavo galima retsykais išvysti kilmingųjų sueigose.

Prieš išvykdamą į Kastamarą Klara parašė laiškus motinai ir seseriai. Karalius Pilypas leido bet kuriam asmeniui – ne tik karališkosios šeimos nariams, aristokratams ir verslininkams – naudotis paštu, todėl Klara galėjo informuoti motiną ir seserį apie pasikeitusią gyvenamąją vietą ir pažadėjo vėliau parašyti ir duoti pastovų adresą. Laiškų siuntimas išėikvojo paskutines Klaros santaupas. Tiesa, įprastai laiškus apmokėdavo gavėjas, bet Klara norėjo tai padaryti pati ir neužkrauti naštos motinai ir seseriai.

Išsiuntusi laiškus Klara turėjo visą dieną pralaukti, kol ponas Pedras Očandas, Kastamaro dvaro vežikas ir arklidžių ap- rūpintojas, vakare baigs savo darbus ir paryčiais pakraus šieno ryšulius. Diena buvo lietinga – čia Klarai pasisėkė. Vyras buvo pakankamai malonus ir pasiėmė merginą iš ligoninės karietinės, todėl jai nereikėjo mėginti nuslėpti atvirų erdvių baimės.

„Jei jūs nieko prieš, mieliau važiuočiau gale, – žaismingai atsiprašė ji. – Tada galėsiu tarp šieno ryšulių pasislėpti nuo lietaus, esu plonai apsirengusi.“

Jie daugiau nei tris valandas be atvangos pliaupiant lietui traukė Mostoleso keliu, kol privažiavo Boadiljos kelią. Kartais vežimą krestelėdavo ir Klara išsigandusi pamanydavo, kad jos priedanga iš šieno tuoj suirs, palikdama ją po atviru dangumi. Laimei, taip nenutiko. Netrukus, kai nuo vežimo dardėjimo Klarai jau buvo spėję paskausti raumenis, šis sustojo ir nekalbusis ponas Očandas pranešė, kad jie atvyko į vietą.

Padėkojusi Klara užsimerkusi išlipo iš vežimo. Šaltas lietus smelkėsi pro siuvinėtą suknelės apykaklę, versdamas virpėti. Palaukusi, kol ratų girgždėjimas pakankamai nutols, neramia širdimi Klara nosine apsirišo akis. Padedama smulkaus tarpelio, kuris leido šiek tiek matyti žemę po kojomis, ir lazdos, atstojusios aklojo pagaikštį, ji nuėjo link plytinčio už rūmų nedidelio uždaro kiemo. Įsmeigusi žvilgsnį sau į batus Klara meldėsi, kad nosinė ir toliau dengtų likusią Kastamaro teritorijos dalį. Pulsas padažnėjo ir Klara, tankiai alsuodama ir jausdama, kaip tirpsta galūnės, paspartino žingsnį. Eidama pro vedančią į kiemą arką Klara vos pastebėjo prasilenkusi su tarnaitėmis, kurios kikendamos nurinkinėjo ant džiovyklos paliktus drabužius.

Klara pasijuto pasiklydusi tose platybėse ir susiorientuoti nebeužteko vien siauručio plyšelio. Pakėlusį žvilgsnį gilumoje,

po mediniu stogeliu, pamatė vartus. Jai buvo nė motais, kad šie uždaryti. Kūnas nepaliové virpėti, o jėgos kas akimirką vis slopo, tad Klara pasileido bėgti ten link, meldama Dievą, kad neišsitiestų kiek ilga arba nenualptų. Atsidūrusi po stogeliu nusiėmė nuo akių raištį, įsirėmė kakta į durų rėmą ir, mėgin-dama negalvoti, kad už jos tįso neaprépiama atvira erdvė, sku-biai pabeldė į duris.

– Ką čia darai, mergaite?

Balsas su valdinga gaidele, nuo kurios Klarai apmirė širdis, sklido jai iš už nugaros. Stengdamasi išlikti rami ji apsisuko ir pakėlusi žvilgsnį išvydo griežtas vyresnės nei penkiasdešimties metų moters akis. Klara išlaikė žvilgsnį vos akimirką, bet jos užteko, kad pajustų nepalenkiamą moters griežtumą.

– Aš esu Klara Belmontė, naujoji virtuvės darbininkė, – pa-sakė uždususi, tiesdama ponios Monkados ir savo motinos pa-sirašytus dokumentus.

Moteris trumpai nužvelgė merginą, o paskui šaltai paėmė popierius. Klarai ta akimirka pasirodė ilga kaip amžinybė, tad jausdama, kad tuoj nualps, ji turėjo nepastebimai atsiremti į sieną. Pastebėjusi Klarą virpant moteris pakėlė akis ir nužvel-gė merginą taip, tarsi išvelgtų slapčiausias jos sielos kerteles.

– Kodėl tu tokia išblyškusi? Gal sergi? – paklausė prieš im-damasi toliau skaityti.

Klara papurtė galvą. Kojos drebėjo ir mergina žinojo nega-lėsianti toliau apsimesti, kad nieko nevyksta. Tačiau taip pat puikiai suprato, kad atskleidusi savo atvirų erdvių baimę pra-rastų darbą, todėl sukando dantis ir bandė giliai kvėpuoti.

– Ponas Melkiadas žadėjo man atsiųsti patyrusią merginą. Ar tu ne per jauna, kad mokėtum viską, kas čia rašoma?

Naudodamasi etiketo įgūdžiais Klara padarė reveransą ir atsakė, kad visko išmoko iš savo motinos garbiojo Alberonio

namuose. Moteris abejingai gražino Klarai dokumentus. Paskui staigiu judesiu ištiesė ranką, ištraukė raktų ryšulį ir atrakino duris.

– Sek paskui mane, – įsakė, ir Klara su palengvėjimu įėjo į koridorių.

Eidama paskui energingai žengiančią moterį Klara pamažu atsigavo. Galerija baltomis tuščiomis sienomis buvo labai ilga, todėl, pasinaudojusi proga, kad eina iš paskos, Klara vis nemačiomis į jas pasiremddavo. Moteris despotišku tonu informavo, kad durys, pro kurias jos ką tik išžengė, visados turi būti užrakintos, o Klaros įėjimas kitoje kiemo pusėje ir veda tiesiai į virtuvę. Klarai šis įsakymas atnešė palengvėjimą – ji neketino rodytis už namų ribų.

Jos prasilenkė su trimis garsiai besišnekučiuojančiais tarnais, keliomis tarnaitėmis, kurios, vos išvydusios moterį, pasitaisė uniformas ir pasuko aukštyn, dviem pagalbiniais pavargusiomis akimis, taip vadinamais todėl, kad ruošėsi tapti patarnautojais, ir virtuvės apipirkėju Chasintu Suarezu, kurio pareiga Kastamare buvo prižiūrėti maisto produktų pirkimą. Drauge su juoėjo podėlininkas Luisas Fernandesas, kurio darbas buvo prižiūrėti podėlius: tą, kur buvo laikomi pagrindiniai maisto produktai, kitą, skirtą daržovėms ir žolelėms laikyti, ir sandėlį, kur buvo laikomas vaškas, anglis ir malkos. Moteris pasisveikino su jais pavadindama vardu, bet išliko išdidi ir bejausmė. Joms toliau sukiojantis vingiuotais pastato koridoriais pasirodė du žibintininkai, kurių darbas buvo apšviesti namus ir sodą. Pamatę moterį jie taip nulenkė galvas, kad smakrai įsibėdė į krūtines. Paskui susitiko stambią merginą su duobutėmis skruostuose, Galatėją Borką, nešinę padažinių rinkiniu. Eidama priešais jos vadovė Matildė Maron, atsakinga už padažus ir vaisius, nervingais mostais aiškino, kad gerai išvalytų

actines. Kiekvienas sutiktasis priešais šeimininkę išsyk mesdavo į šalį pradėtą darbą ir kariškai išsitempdavo.

– Iki kol nuspręsiu kitaip, tau bus skirtas bandomasis laikotarpis, o jei tavo darbo rezultatai arba atsidavimas manęs netenkins, išsyk būsi išsiųsta atgal į Madridą. Per dieną uždirbsi šešis realus, turėsi teisę tris kartus per dieną pavalgyti ir gausi vieną poilsio dieną – dažniausiai sekmadieniais. Bet kokiu atveju galėsi sekmadieniais dalyvauti mišiose. Miegosi virtuvėje, kambarėlyje už stumdomų durelių, – paaiškino su precizišku tikslumu, eidama pro dvi skalbėjas, į kurias nežvilgtelėjo nė akies krašteliu.

Klara linktelėjo galva. Jeigu ji būtų karaliaus dvare ir būtų vyras, jos atlyginimas per dieną būtų apie vienuolika realų, bet, nepaisant to, kad Kastamaras buvo vienas svarbiausių Ispanijos dvarų, čia buvo ne karališkieji rūmai, o Klara – ne vyras. Be to, jos atlyginimas buvo didesnis nei vidutinis, todėl jautėsi laiminga – daugybė merginų šveitė laiptus už mažiau nei du realus per dieną. Ji bent jau galės šiek tiek pasitaupyti, jei kartais ateityje atsidurtų prastesnėje situacijoje.

– Aš nepakenčiu tinginystės, slaptų tarnų santykių ir, žinoma, slaptų vyrų apsilankymų, – tęsė šeimininkė.

Jos toliauėjo koridoriais dailiai medžiu papuoštomis lubomis, kol priėjo prie dvivėrių oranžinio atspalvio vyšnios medžio durų. Ant jų kabėjo kortelė, nurodanti, kad šios patalpos pavadinimas – „žaizdrai“, tad galėjai suprasti, jog tuoj priešais tave atsivers virtuvė. Staiga pro duris išnirio kambarinė, nešina sidabrinio padėklu. Ji nešė pusryčius, kuriuos sudarė paukštienos sultinys, pienas ir šokoladas skirtinguose ašotėliuose, skrudinta duona su sviestu, apibarstyta cukrumi ir cinamonu, skystai virti kiaušiniai, minkštos bandelės ir šiek tiek šoninės.

Klara netruko pastebėti, kad sultinys buvo pernelyg pagardintas prieskoniais, skrebučiai – per riebus, kiaušiniai – pernelyg kieti, o bandelėms iki tinkamo iškepimo trūko kelių minučių. Be to, Klara pasigedo specialaus patarnautojo, atsakingo už duoną ir stalo įrankių priežiūrą, kuris nuo virtuvės į pono kambarį palydėtų stalo įrankius, taure, duoną ir maistą. Tik šoninė atrodė tinkamai paruošta, gerai atpjauta ir iškepta savo pačios taukuose. Tačiau labiausiai Klaros dėmesį patraukė maisto serviravimas. Nepaisant to, kad indai buvo įmantrūs ir marginti raštais, o tarp elegantiškų sidabrinių stalo įrankių buvo matyti neįprasta keturdantė šakutė, maistas buvo patiektas ne taip, kaip derėtų Ispanijos didikui. Įrankiai išdėlioti netinkamai atstumais, o blogiausia tai, kad trūko kokių nors gėlių papuošimų, būtinų pusryčiams. Balta staltiesėlė nėrinuotais krašteliais kyšojo iš padėklo, duona, paukštienos sultinys, šoninė ir kiaušiniai, kurie turėjo būti uždengti lėkščių dangčiais, kad būtų išsaugota šiluma, priešingai, buvo puikiai matyti neslepami tokio būtino indo komponento.

Šeiminiškė vienu žvilgsniu sustabdė kambarinę. Ūkvedė priėjo, padėjo kavos šaukštelį preciziškai tiesiai, reikiamu atstumu nuo kitų indų, ir tinkamai išdėstė sidabrinius ąsočius.

– Tegul nesujuda, Elisa, – įsakė tuo jai būdingu bauginančiu tonu. – Pirmyn, gali drožti.

Klara suvokė, kad ūkvedė turi nepriekaištingą etiketo ir protokolo jausmą, nors ir nebuvo susipažinusi nei su sofistikuotomis versališkomis maisto patiekimo taisyklėmis, nei su aukštosios virtuvės maisto ruošimo procedūromis, atkeliavusiomis drauge su karaliaus Pilypo dvaru.

– Žinoma, donja Ursula, – atsakė Elisa ir, tebelaikydama rankose sunkų padėklą, padarė reveransą, o paskui palaukė, kol jos įeis į virtuvę.

Pamatę jas įeinant visi, buvę virtuvėje, sustojo ir nusilenkė. Buvo akivaizdu, kad ūkvedė taip pat vadovauja kunigaikščio virtuvei ir viskam, kas su ja susiję. Donjai Ursulai mostelėjus ranka, virtuvėje ir vėl užvirė įprastinis darbas, o Klara stebėjo, kaip dvi virtuvės pagalbininkės toliau įgudusiai peša pietums numatytus kastruotus gaidžiukus. Kita pagalbininkė kiek išsi- blaškiusi prieskoniavo dvi jaunas vištas, o patalpos gilumoje Klara pamatė stambią moterį, kuri akies krašteliu stebėjo vi- sus, pati tuo metu ruošdama prancūziškų pievagrybių padažą mėšai.

Klara pamanė, kad iš tiesų tokiems kilmingiems prestiži- niams namams kaip Kastamaras personalo buvo nedaug. Ji pasigedo dar bent trijų virtuvės darbininkų, kurie dirbtų kaip virėjos pakaita, pagalbininkų, patarnautojų ir pagalbinių. Ga- liausiai čia turėjo būti daugiau žemo rango tarnų, kurių dar- bas būtų plauti indus, šluoti ir pešti gaidžiukus. Nors tiesa ta, kad ponas gyveno tame dvare tik su savo broliu, kaip Klarai paaiškino ponia Monkada, ir, nepaisant to, kad taip nepritiko geram vardui, žvelgiant praktiškai keturių žmonių kunigaikš- čio virtuvei aptarnauti visiškai pakako.

Klara atsakė į tarnų pasisveikinimą panašiu reveransu ir paklausė savęs, kaip gali būti, kad viena ūkvedė namuose turi tiek daug galios. Įprastai kilminguose namuose ūkvedė rūpindavosi moteriškąja personalo dalimi – kambarinėmis, tarnaitėmis, aprengejomis, patarnautojomis, skalbėjomis ir krakmolytojomis. Tačiau, regis, ši moteris turėjo vienodai galios visiems – ir vyrams, ir moterims. Ji atliko vaidmenį, panašų į apskaitininko, – tai buvo aukščiausio rango tarnas karaliaus dvare, pirmas po vyriausiojo majordomo, o jo par- eiga buvo rūpintis dvaro turtu, nustatyti kainas, prižiūrėti atliekamus apmokėjimus ir vadovauti ūkiui. Tarybą – dvaro

vidaus valdžios organą, vadovaujamą vyriausiojo majordomo, kurio pareiga buvo užsiimti dvaro administravimu, – sudarė aukščiausio rango kilmingieji, tarnaujantys monarchams. Kastamaro tarybą, priešingai, sudarė tik kuklios kilmės žmonės. Dabar du Klarai žinomi jam vadovaujantys asmenys buvo vyriausiasis Kastamaro majordomas Melkiadas Elkisa ir ta bauginanti priešais ją stovinti moteris vardu, kaip greit sužinojo, Ursula Berenger. Klara klausė savęs, kaip ponui Elkisai pavyko sutarti su tokia ūkvede.

– Liko savaitė iki kasmetinio pokylio, skirto velionei pono žmonai, mūsų mylimai donjai Albai, atminti, – kiek iškilmingai pranešė donja Ursula. – Kunigaikščiui ši šventė labai svarbi. Toje puotoje būtinai dalyvauja visi Madrido aristokratai ir jų didenybės karaliai, todėl privalome pasitempti.

Klarai linktelėjus moteris nukreipė žvilgsnį į virtuvės gilumą.

– Ponia Eskriva, – šiuokščiai pasakė, – pristatau jums naują virtuvės darbininkę, panelę Klarą Belmontę. Papasakokite jai apie jos pareigas.

Storoji virėja priėjo prie Klaros ir ši pajuto, kaip ją lyg mėsos gabalą nužiūrinėja mažos šerno akutės. Šeimininkė išėjo, palikdama tvyroti nepatogią tylą. Visos virtuvės moterys spoksojo į Klarą neatitraukdamos akių, tad ji pasinaudojo proga atidžiau apžiūrėti virtuvę, mat motina visada sakydavo, kad virtuvės išvaizda atspindi virėją. Išvydus, kokie pusryčiai buvo patiekti ponui, Klaros nenustebino, kad viryklė buvo suodina, krosnis ir kamino anga virš jos neišvalyti, samčiai ir mentelės nesurikiuoti, nuotekų griovelis užsikimšęs, o šulinio dangčiai nederamai atviri. Gilumoje ant lentynų stovinčios užrakintos metalinės prieskonių skrynelės su išgraviruotais pavadinimais buvo taukuotos, be to, Klarai nepavyko suprasti, kokia tvarka jos surikiuotos. Netoliese buvo matyti miltų skrynios, nuo

kurių apačios karojo plonos gintarinės taukų gijos. Dvigubo stiklo langų siena, pro kurią vėrėsi vaizdas į šiaurinį kiemą, jau buvo praradusi skaidrumą, o ant virtuvės darbatalio paviršiaus buvo matyti kraujo, vyno, prieskonių ir vidurių pėdsakai, likę po anksčiau ruošto maisto, slepiantys tikrąją uosio spalvą – tai reiškė, kad, nepaisant to, jog buvo kasdien nuvalomas, stalviršis niekad nebuvo kaip reikiant nušveistas.

– Kokį nupiepusį karvelį man atsiuntė, – pasakė virėja, su panieka žvelgdama į Klarą.

Klara krūptelėjo ir žengtelėjo žingsnį atgal. Padėjusi koją ant slidžių plytelėmis dengtų grindų, pajuto, kad kažkas po batelio padu trakstelėjo. Ponia Eskriva nusišypsojo stebėdama, kaip Klara pakelia pėdą ir pamato ant pado prilipusį sutraiškytą tarakoną.

– Bent jau padarei ką nors naudinga – vienu rūpesčiu mažiau. Kad ir kaip bandė juos išnaikinti, viskas šuniui ant uodegos. Tikra Dievo rykštė, – pasakė ji, o kitos nusijuokė iš viršininkės komentaro. – Mano vardas – Asunsion Eskriva, esu Kastamaro dvaro virėja, o šitos dvi – Marija ir Emilija, pagalbinės. Ta, kuri ten ruošia paukštieną, – Karmen del Kastiljo, mano padėjėja. O šita kūtvėla – Rosalija, visiška pusprotė. Ponas laiko ją čia iš gailėsčio. Jos darbas – nešioti daiktus.

Tik tada Klara pastebėjo, kad po stalu būta dar vieno žmogaus. Rosalija žvelgė į ją išsižiojusi su tįstančia nuo lūpos seile ir pasisveikino liūdnai šyptelėdama. Paskui pakėlus ranką parodė dar vieną tarakoną.

– Man patinka, kaip jie traška, – sunkiai išvogravo.

Klara nusišypsojo Rosalijai, bet staiga ponija Eskriva priėjo prie jos ir grubiai sugriebė už rankos.

– Marš lupti svogūnų, – riktelėjo. – Judinkis, mergyt, atėjai čia dirbti, o ne stebeilytis į puskvaišę!

Klarai virėja priminė storą seną garde žvygaujančią kiaulę. Jos troškimai dirbti klausantis didaus virėjo nurodymų išnyko kaip dūmas. Vien pažvelgus į juodus nuo maisto likučių ir suodžių ponios Eskrivos nagus, Klarai tapo aišku, kad iš jos mažai ko išmoks. Buvo akivaizdu, kad Kastamaro ponas apsileido ir nesipriešino maitinamas be privalomos elegancijos ir švaros. Toks aplaidumas būtų nepriimtinas jokiuose kituose kilminguose namuose.

1720 m. spalio 10 d., vidurdienis

Vyrams patinka laikyti situacijos vadžias savo rankose, bet Ursula buvo skaudžiai pasimokiusi ir žinojo, kad niekam ir niekada negalima leisti palenkti jos valios. Todėl pasirodžiusi naujoji virtuvės pagalbininkė, priimta be jos pritarimo ir net nepasitarus, sukėlė įniršį. Donas Melkiadas Elkisa gerai žinojo, kad tame dvare nėra viršesnio balso nei jos, bet kartais vis vien priešinosi jos visagalybei tarnų atžvilgiu. Susipykęs su Ursula Melkiadas prarastų daug daugiau nei vien darbą. Visiems būtų buvę geriau, jei jis seniai būtų pasitraukęs iš pareigų, drauge su savimi išsinešdamas ir tamsią paslaptį. Tuomet visas Kastamaras priklausytų vien nuo jos atidžios priežiūros ir veiktų kaip tobulai suderintas prisukamas kariljonas.

Skendėdama tokiose mintyse Ursula perėjo koridoriumi, palikdama savo dešinėje į viršutinius aukštus vedančius laiptus, ir atėjo prie majordomo kabineto durų. Dusyk švelniai pabeldė, norėdama nuslėpti kunkuliuojančius jausmus. Kitoje pusėje nuskambėjo žemas pono Elkisos balsas, leidžiantis užėiti. Ursula įėjo vidun ir uždarė paskui save duris. Kaip pridėra pagal etiketą, ji linktelėjo galva ir kreipėsi į majordomą vardu. Donas